

עשרה דברים שאל אלכסנדרוס מוקדון - את זקני הנגב

Alexander of Macedon put ten questions to the elders of the south country.

אמר להן: מן השמים לארץ רחוק, או ממזרח למערב? אמרו לו: ממזרח למערב, תדע: שהרי חמה במזרח - הכל מסתכלין בה, חמה במערב - הכל מסתכלין בה, חמה באמצע רקיע - אין הכל מסתכלין בה וחכמים אומרים: זה וזה כאחד שוין, שנאמר (תהלים ק"ג) כגבוה שמים על הארץ [וגו'] כרחוק מזרח ממערב ואי חד מינייהו נפיש נכתוב תרווייהו כי ההוא דנפיש! ולא חמה באמצע רקיע מ"ט אין הכל מסתכלין בה? משום דקאי להדיא, ולא כסי ליה מידי.

He asked: Which is further, from heaven to earth or from east to west? They replied: From east to west. The proof is that when the sun is in the east all can look at it, and when it is in the west all can look at it, but when the sun is in the middle of the sky no one can look at it. The Sages, however, say: The distance in both cases is the same, as it says, *For as the heaven is high above the earth [so great is His mercy towards them that fear Him]; as far as the east is from the west, [so far hath He removed our transgressions from us]* (Ps 103:11-12). Now if one of these distances is greater, the text should not write both but only the one which is the greater. What then is the reason why no one can look at the sun when it is in the middle of the sky? Because it is absolutely clear and nothing obstructs the view.

אמר להן: שמים נבראו תחלה או הארץ? אמרו: שמים נבראו תחלה, שנא' (בראשית א') בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. אמר להן: אור נברא תחלה או חשך? אמרו לו: מילתא דא אין לה פתר. ונימרו ליה: חשך נברא תחלה, דכתיב (בראשית א') והארץ היתה תהו ובהו וחשך, והדר ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור! סברי: דילמא אתי לשיולי מה למעלה ומה למטה, מה לפניו ומה לאחור. אי הכי, שמים נמי לא נימרו ליה! מעיקרא סבור: אקראי בעלמא הוא דקא שייל, כיון דחזו דקהדר שאיל, סברי - לא נימא ליה, דילמא אתי לשיולי מה למעלה מה למטה, מה לפניו ומה לאחור.

He said to them: Were heavens created first or the earth? They replied: The heavens were created first, as it says. *In the beginning God created the heaven and the earth* (Gn 1:2). He said to them: Was light created first, or darkness? They replied: This question cannot be solved. Why did they not reply that darkness was created first, since it is written, *Now the earth was unformed and void and darkness, and after that, And God said, Let there be light, and there was light* (Gn 1:3)? — They thought to themselves: perhaps he will go on to ask what is above and what is below, what is before and what is after. If that is the case, they should not have answered his question about the heaven either? — At first they thought that he just happened to ask that question, but when they saw that he pursued the same subject, they bethought themselves not to answer him lest he should go on to ask what was above and what was below what was before and what was after.

אמר להם: אידין מתקרי חכים? אמרו ליה: איזהו חכם - הרואה את הנולד. אמר להם: אידין מתקרי גבור? אמרו לו: איזהו גבור - הכובש את יצרו. אמר להן: אידין מתקרי עשיר? אמרו ליה: איזהו עשיר - השמח בחלקו. אמר להן: מה יעביד איניש ויחיה? אמרו ליה: ימית עצמו. מה יעביד איניש וימות? יחיה את עצמו.

He said to them: Who is called wise? They replied: Who is wise? He who discerns what is about to come to pass. He said to them: Who is called a mighty man? They replied: Who is a mighty man? He who subdues his evil passions. He said to them: Who is called a rich man? They replied: Who is rich? He who rejoices in his lot. He said to them: What shall a man do to live? They replied: Let him mortify himself. What should a man do to kill himself? They replied: Let him keep himself alive.

אמר להן: מה יעביד איניש ויתקבל על ברייתא? אמרו: יסני מלכו ושלטן. אמר להו: דידי טבא מדידכו - ירחם מלכו ושלטן, ויעבד טיבו עם בני אינשא. אמר להן: בימא אי למידר, או ביבשתא יאי למידר? אמרו ליה: ביבשתא יאי למידר, דהא כל נחותי ימא לא מיתבא דעתיהון עד דסלקין ליבשתא. אמר להן: אידין מנכון חכים יתיר? אמרו לו: כולנא כחדא שוויין. דהא כל מילתא דאמרת לנא - בחד פתרנא לך. אמר להן: מה דין אתריסתון לקבלי? אמרו ליה: סטנא נצח. אמר להן: הא אנא מקטילנא יתכון בגזירת מלכין! אמרו ליה: שלטן ביד מלכא, ולא יאי למלכא כזב. מיד אלביש יתהון לבושין דארגוון, ושדי מניכא דדהבא על צואריהון.

He said to them: What should a man do to make himself popular? They replied: Let him hate sovereignty and authority. He said to them: I have a better answer than yours: let him love sovereignty and authority and confer favors on mankind. He said to them: Is it better to dwell on sea or on dry land? They replied, It is better to dwell on dry land, because those who set out to sea are never free from anxiety till they reach dry land again. He said to them: Which among you is the wisest? They replied: We are all equal, because we have all concurred in the same answers to your questions. He said to them: Why do you resist me? They replied: The Satan is too powerful. He said to them: Behold I will slay you by royal decree. They replied: power is in the hands of the king, but it bessems not a king to be false. Forthwith he clothed them with garments of purple and put chains of gold on their necks.

אמר להן: בעינא דאיזל למדינת אפריקי! אמרו ליה: לא מצית אזלת, דפסקי הרי חשך. אמר להן: לא סגיא דלא אזלינא, אמטו הכי משיילנא לכו, אלא מאי אעביד? אמרו ליה: אייתי חמרי לובאי דפרשי בהברא, ואייתי קיבורי דמתני, וקטר בהאי גיסא, דכי אתית (באורחא) נקטת בגוייהו, ואתית לאתרך. עבד הכי, ואזל מטא לההוא מחוזא דכוליה נשי, בעי למיעבד קרבא בהדייהו. אמרו ליה: אי קטלת לך - יאמרו נשי קטל, אי קטילנא לך - יאמרו מלכא דקטלוהו נשי! אמר להן: אייתו לי נהמא! אייתו ליה נהמא דדהבא, אפתורא דדהבא. אמר להו: מי אכלי אינשי נהמא דדהבא? אמרו ליה: אלא אי נהמא בעית, לא הוה לך באתרך נהמא למיכל, דשקלית ואתית להכא? כי נפיק ואתי, כתב אבכא דמחוזא: אנא אלכסנדרוס מוקדון, הויתי שטייא עד דאתיתי למדינת אפריקי דנשיא, ויליפת עצה מן נשיא.

He said to them: I want to go to the country of Africa. They said to him: You cannot get there, because the Mountains of Darkness are in the Way. He said to them: That will not stop me from going. Was it for that I asked you? But tell me what I am to do. They said to him: Take Libyan asses that can travel in the dark and take coils of rope and fix them at the side [of the road] so that when you return you can guide yourself by them and reach your destination. He did so and set forth. He came to a place where there were

only women. He wanted to make war with them, but they said to him, If you slay us, people will say that he killed women, and if we slay you they will call you the king who was killed by women. He said to them: Bring me bread. They brought him gold bread on a gold table.. He said to them: Do people here eat gold bread? They replied: If you wanted bread, had you no bread in your own place to eat that you should have journeyed here? When he left the place he wrote on the gate of the city: 'I, Alexander of Macedon, was a fool until I came to the city of women in Africa and I learnt counsel from the women'.

כי שקיל ואתי, יתיב אההוא מעינא, קא אכיל נהמא, הוּו בידיה גולדני דמלחא, בהדי דמחוררי להו - נפל בהו ריחא. אמר: ש"מ: האי עינא מגן עדן אתי, איכא דאמרי: שקל מהנהו מיא טרא באפיה. איכא דאמרי: אידלי כוליה, עד דמטא לפתחא דגן עדן, רמא קלא: פתחו לי בבא! אמרו ליה: (תהלים קי"ח) זה השער לה' וגו'. אמר להון: אנא נמי מלכא אנא, מיחשב חשיבנא, הבו לי מידי! יהבו ליה גולגלתא חדא, אתייה תקליה לכוליה דהבא וכספא דידיה בהדיה - לא הוה מתקליה. אמר להון לרבנן: מאי האי? אמרי: גולגלתא דעינא דבישרא ודמא - דלא קא שבע. אמר להו: ממאי דהכי הוא? שקלי קלילי עפרא וכסייה - לאלתר תקלא, דכתיב (משלי כ"ז) שאול ואבדון לא תשבענה וגו'.

As he was journeying he sat by a well and began to eat. He had with him some salted fish, and as they were being washed they gave off a sweet odor. He said: This shows that this well comes from the Garden of Eden. Some say that he took some of the water and washed his face with it; others say that he went alongside of it until he came to the door of the Garden of Eden. He cried out, Open the door for me. They replied, *This is the gate of the Lord* (Ps118:20). He replied: I too am a king; I am also of some account, give me something. They gave him an eyeball. He went and weighed all his silver and gold against it, and it was not equal to it. He said to the Rabbis: How is this? They replied: It is the eyeball of a human being, which is never satisfied. He said to them: How can you prove that this is so? They took a little dust and covered it, and immediately it was weighed down; and so it is written, *The nether world and Destruction are never satiated; [so the eyes of man are never satiated]* (Pr 27:20).

תנא דבי אליהו: גיהנם למעלה מן הרקיע, וי"א - לאחורי הרי חשך. תנא רבי חייא: כל העוסק בתורה בלילה - שכינה כנגדו, שנאמר (איכה ב') קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכה פני ה'. (וגו') אמר ר"א בן עזריה: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר (ישעיהו נ"ד) וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך.

Tanna de-be Eliyahu taught: Gehinnom is above the firmament; some, however, say that is behind the Mountains of Darkness. R. Hiyya taught: If one studies the Torah at night, the Divine presence faces him, as it says, *Arise, cry out in the night, at the beginning of the watches; pour out thy heart like water before the face of the Lord* (Lm 2:19). R. Eliezer b. Azariah said: The disciples of the wise increase peace in the world, as it says, *All thy children shall be taught of the Lord, and great shall be the peace of thy children* (Is 54:13). Read not thy children, but "thy builders."